

ÜNİTE 2

**Mevduat Hesaplarında Tasarruf
Yetkisi**

Mevduat Hesaplarında Tasarruf Yetkisi

Mevduat hesaplarından kimin tasarruf yetkisine sahip olduğu ve nasıl işlem yapabileceği bankacılık açısından dikkat edilmesi gereken konuların başında gelmektedir.

Tüzel kişiler ile medeni haklarını kullanmaya ehil olan gerçek kişiler, mevduat hesabı açtırabilirler ve açtıkları mevduat hesaplarından doğrudan doğruya veya temsilcileri vasıtasıyla tasarrufta bulunabilirler.

Gerçek Kişilerde Tasarruf Yetkisi

Mevduat hesapları, hesap açtırmak isteyen kişilerin bizzat başvuruları veya temsilcilerin başvuruları ile açılır. Hesap açılan kişilerin kanuni ehliyete haiz olmaları yani reşit olması, mümeyyiz (aklı başında) olması ve hacir altına alınmış olmaması, yani mahcur (kısıtlı) olmaması gerekir. Hesap açtıracak ve hesaptan işlem yapacak kişilerin her şeyden önce kanuni ehliyete haiz gerçek kişiler olmaları esastır. Kanuni ehliyete sahip olmayanların hesapları velileri, vasileri veya bazı durumlarda atanacak kayyum aracılığıyla işlem görür.

Reşit olmak; Gerçek kişilerin kendi davranış ve işlemleri ile kendi adına haklar ve borçlar meydana getirebilme olgunluğuna reşit (ergin) olma denir. Kişi 18 yaşını tamamlamamış olsa bile, kişi evlendiği zaman Medeni Kanuna göre reşit sayılır. Ayrıca hukuk, hakim kararıyla da reşit olmaya taviz verir.(mesela baba öldü, aile kalabalık en büyük çocuk 17 yaşında, babanın bir ticari işletmesi var,mal alacak,kredi alacak,para ödeyecek vs.işler nedeniyle aile mağdur olmasın diye 17 yaşındaki çocuğu hakim reşit kılabilir)

Mümeyyiz olmak; İyiyi, kötüden ayırabilmek, bir şahsın ve muamelelerinin sebebini, sonuçlarını kapsam ve etkilerini önceden görebilme ve bunlara uygun olar hareket edebilme iktidarındır. Makul, yani akli başında olarak hareket etme, iktidarındır. **Temyiz kudretine (ayırt etme gücüne) sahip olmak demektir.**

Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk veya benzer sebeplerle makul (aklı başında) olarak hareket etme iktidarından mahrum olmayan şahıslar mümeyyizdir.

Mahcur (Kısıtlı) olmamak; Kendi adına işlem yapabilmesi, fiil ehliyeti sınırlanmış Kısıtlı kişi demektir. Vesayet altındaki kişiler mahcur sayılır.

Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, israf, ayyaşlık, kötü durum, kötü yönetim ve bir sene ve daha fazla müddetle mahkum olmak mahcur olmak demektir.

Bu gibi halleri olan kişilerin medeni hakları kullanma ehliyeti mahkeme kararı ile kaldırılır ve kendilerine **vasi** tayin edilir. **Bu işleme hacir** altına alınma denir.

Mahkemece hacir altına alınmış kimseye de mahcur (kısıtlı) denir.

Küçükler Adına Açılan Hesaplarda Tasarruf Yetkisi

Reşit olmayan küçüklerin hesapları veli veya vasileri tarafından idare edilir. Küçükler adına açılan hesaplarda tasarruf yetkisi çocuğun Velayetinin kimde olduğu, anne ve/veya babanın evli olup olmadığı, evlat edinme durumu ve benzeri birçok etken nedeniyle farklılıklar Göstermekte olup, bu nedenle bankacılar açısından küçükler adına Açılan mevduat hesapları en çok dikkat edilmesi gereken konulardan bir tanesidir.

Reşit olmayan çocuk, kanuni sebep olmadıkça anne ve babanın velayeti altındadır. Mahkeme vasi tayinini gerekli görmedikçe kısıtlanan çocuklar da anne ve babanın velayetine tabidir.

Velayet, reşit olmamış küçüklerle hacir altına alınan reşit çocukların bakım ve korunmalarını sağlamak için kendisi ve malları üzerinde anne ve babanın sahip oldukları hak ve görevlerin tümüdür.

Velayet hakkı sadece anne ve babaya aittir. Anne ve baba, üçüncü Kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcileridir. Evlilik mevcut iken anne ve baba velayeti beraberce yürütürler. Anne ve babanın velayetleri altındaki çocuklarının mallarını idare (korunması, işletilmesi, gerekirse satılarak paraya çevrilmesi) ve mallarından yararlanma hakları vardır. Bu durumda, velayet altındaki çocukların adına bankalarda hesap açılması, hesaba para yatırılması, hesaptan para çekilmesi vs. anne ve babanın tasarrufundadır.

Evlilik birliğinin bozulması yani anne ve babanın boşanması halinde veya ayrılık hali gerçekteşmesinde mahkeme tarafında velayet, anne ve babadan hangisine verilmiş ise, çocuk adına açılmış mevduat hesabı üzerindeki tasarruf yetkisi ona ait olacaktır. (Ancak evlilik dışı birlikteliklerde velayet anne tarafından kullanılacaktır.)

Evlilik srdg müddetçe anne ve baba çocukları adına ayrı veya birlikte bankada hesap atırabilirler.

Taraflar tarafından açılacak hesaplarda; taraflar verecekleri özel talimatla diğeriinin hesaptan para çekmesini kısıtlayabilir.

Çocuğun reşit olunca kullanılması kaydıyla bir hesap açılmış ise; böyle bir hesaptan annenin de, babanın da para çekebilmesi imkansızdır.

Bununla beraber çocuğun mevcut durumu olağanüstü bir gideri gerektiriyorsa (eğitim, tahsil, hastalık gibi) bu hesaptan gerekli olan miktarı kullanmak için hakim izni gerekir ve hakim izniyle anne ve baba birlikte bu hesaptan tasarrufta bulunabilir.

• **Boşanma veya Ayrılık Hallerinde:** Hakim tarafından velayet anne veya babadan birine verilmişse, kendisine velayet verilmiş olan taraf küçük adına açılan mevduat hesaplarından para çekmeye yetkilidir. Küçük adına anne tarafından açılan hesaplarda babanın idare ve intifa hakkı olmaması şartı var ise, gerek evliliğin devamı sırasında, gerek boşanma veya ayrılık hallerinde velayet hakkı babaya verildiğinde, mahkeme kararından sonra verilen ilamda sözü edilen hesaptan para çekebileceği açıkça belirtilmediği takdirde mahkemeden gerekli karar getirilinceye kadar babaya herhangi bir ödemede bulunulmaz.

• **Ölüm Halinde:** Anne veya babadan birinin ölümü halinde hayatta olan taraf velayeti tek başına kullanacağından küçük adına açılan hesaplardan da para çekmeye yetkilidir.

• **Küçüğü Evlat Edinenin Mevduat Hesabı Açtırması:** Evlat edinilen küçüğün üzerine anne babaya ait olan velayet hakları evlat edinene geçer ve evlat edinenin küçüğün hesabından tasarrufta bulunması mümkündür. Küçüğü evlat edinen kimse, küçük adına hesap açılabileceği gibi tek başına para da çekebilir. Evlat edinme karı koca tarafından müşterek yapılmışsa evliliğin devamı sırasında açılan hesaplarda uygulanan hükümleri uygulanır. Ancak bunun uygulanabilmesi için evlat edinme durumunun nüfus kayıtlarına geçtiğinin belgelendirilmesi gerekir. Banka açısından tedbirli olan hareket tarzı evlatlık sözleşmesinin ibrazını talep etmektir.

• **Küçük Namına Vasinin Mevduat Hesabı Açtırması:** Vesayet altında bulunan küçük adına vasi mevduat hesabı açtırabilir. Hesabın açılışında vesayet ilamı alınarak hesap kartonuna gerekli not alınır. Bu hesaptan vasiye yapılacak her ödemede Sulh Hakiminin yazılı izni gerekir.

• **Üçüncü Bir Şahsın Küçük Namına Mevduat Hesabı Açtırması:** Velayet, vesayet ve evlatlık münasebetleri dışında kalan üçüncü şahısların küçük adına açtıracakları mevduat, velayet veya vesayet hakkını sahip olanların onayıyla küçüğün mal varlığına intikal eder. Hesapta velinin tasarruflarına engel olacak bir kayıt ve şart yoksa veli bu hesaplardan tasarrufta bulunabilir.

Hesap, Kanuni temsilcilerin idare hakkı olmamak kaydıyla açılmışsa, anapara ve faizleri küçük reşit oluncaya kadar kimseye ödeme yapılmaz.

Üçüncü şahıs, para çekme yetkisi saklı kalmak kaydıyla küçük adına hesap açmak istediğinde;

üçüncü şahıstan bu hesabın hibe edildiğine dair yazılı beyan alınmalıdır. Üçüncü şahıs tarafında hibe ibaresi açık olarak beyan edilmediği takdirde ne küçüğün ne de velisinin kabul arzuları hüküm ifade etmez. Herhangi bir sebeple küçük lehine gelen havale ve sair alacak bu tür hesaplara kayıt olunmalıdır.

• **Küçüğün İlerde Bir Meslek veya Sanatı İcra Etmesi Şartıyla Hesap Açılması:** Kanuni mümessilleri veya üçüncü şahıslar tarafından küçüğün ilerde bir sanat veya meslek icrası kaydıyla mevduat hesabı açıldığı takdirde şart gerekleninceye kadar kanuni temsilci veya üçüncü şahıslara ya da kişiye ödeme yapılmaz. Hesap açılırken mevduatın küçüğün meslek veya sanat icrası için olduğu açıkça belirtilir.

• **Mümeyyiz Küçüklerin Kendi Adına Hesap Açması:** Kanuni temsilcilerin açık veya örtük rızasıyla aile dışında yaşayan veya bir meslek veya sanatla işigaline izin verilen çocuklara “mümeyyiz küçük” denir. Mümeyyiz küçük, kişisel kazancıyla orantılı olarak açtığı mevduat hesabından dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Kanuni temsilcilerinin hesap üzerinde sadece bilgi isteme hakkı vardır. Bu tür hesapların açılışında dikkat edilmesi gereken husus hesap hareketlerinin mümeyyiz küçüğün kazancıyla orantılı olup olmadığıdır.

- **Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Açılan Hesaplar:**
Kanun gereğince haklarında tedbir kararı alınmış çocukların resmi veya özel işyerlerinden aldıkları ücretlerden birlik tarafından yurt masrafları ve harçlık için ayrılan kısımdan sonra artacak para milli bankalarda çocuk adına açılacak hesaba yatırılmalıdır. Çocukların bu hesaplardan tasarruf edebilmesi için birlik yetkililerinin yazılı müsaadeleri gerekir. Bu hesaplar çocuğun rüste ermesiyle kendisine ödenir.

Mahcurlar Adına Açılan Mevduat Hesaplarında Tasarruf Yetkisi

Medeni kanunda yazılı akıl hastalığı, akıl zayıflığı, israf, ayyaşlık, kötü hal, kötü idare, bir yıl veya daha fazla hapisle mahkumiyet, aciz olan kimsenin talebi gibi sebeplerle hacir altına alınmış bir kimse namına, mahkemece tayin edilmiş vasi hesap açtırabilir. Bu hesaplardan vasiye yapılacak ödemelerde her ödeme için sulh hakiminden alınmış yazılı izin gerekir.

Tutukluluk ve Mahkumiyet Hallerinde Tasarruf Yetkisi

Tutukluluk Hali; Hakkında bir mahkumiyet kararı bulunmaksızın şahsın tutuklanması halidir. Tutuklu duruma düşen hesap sahipleri cezaevinden bankaya hitaben yazacakları talimat mektubu ile diledikleri şahsa ödeme yaptırabilirler.

Ancak bu talimat mektubunun cezaevi müdürü veya savcısı tarafından onaylanmış ve bu onayda tutuklu olduğunun belirtilmiş olması gerekir.

Mahkumiyet Hali; Şahsın bir mahkeme kararı ile hüküm giymesi ve tutuklanması halidir.

Bu hüküm; bir yıla kadar (1 yıl hariç) olursa; tutukluluk halinde olduğu gibi hareket edilir.

Bir yıl veya daha fazla olduğu takdirde; kendisine Sulh Hakimi tarafından tayin edilecek vasi vasıtasıyla tasarrufta bulunacaktır.

Müşterek Hesaplarda Tasarruf Yetkisi

Birden fazla gerçek kişi adına ortaklaşa kullanmak amacıyla açılan hesaplara **müşterek hesap denir.**

Bu durumlarda mümkün olan husus müşterek mudilerin bu mevduat hesabından ne şekilde para çekebileceklerinin tespit edilmesidir.

Hesaptan; hesap sahiplerinden hepsinin birlikte mi, her birinin ayrı ayrı mı, yoksa hesap sahiplerinden yalnız birisinin veya birkaçının mı para çekebileceğinin açık ve yazılı bir şekilde tespit edilmesi gerekir.

Hesap sahiplerinin müşterek talimatı alınmadan hesaptan münferiden (tek başına) ödeme yapılmaz ve bu husustaki tek kişinin vereceği talimatlara itibar edilmez.

Müşterek hesaplar; İştirak halindeki müşterek hesaplar ve teselsüllü müşterek hesaplar olmak üzere ikiye ayrılır.

1- İştirak Halindeki (Teselsülsüz) Müşterek Hesaplar:

Hesap sahiplerinin ancak müştereken (birlikte) imza ile tasarrufta bulunabildikleri ve hesabın açılması ve hesaptan para çekilmesi işlemlerinde, tüm hesap sahiplerinin birlikte başvuru ve imzalarının arandığı hesaplardır. Bu hesapların açılışı sırasında bu hesabın hesap sahiplerinin ortak imzasıyla kullanılabileceğine dair ilgili şube müdürlüğüne hitaben yazılmış talimat mektubunun alınması ve hesap ile hesap cüzdanı üzerine not düşülmesi gerekmektedir.

İştirak Halindeki Müşterek Hesapların Özellikleri;

- Hesap sahiplerine yapılacak para ödenmesi işlemleri (tediyeler) müşterek (birlikte) imzalarıyla yapılır.
- Hesap sahiplerinden birinin borcu için hesaba haciz konulması halinde İcra İflas Kanunu hükümlerine göre bir tedbir alıncaya veya haczin neticesi belli oluncaya kadar haciz miktarı kadar kısım hesapta bloke tutulur. Hesap sahiplerine ödeme yapılmaz.

- Müşterek hesap sahiplerinden biri hesapla ilgisini kesmek istediği veya mevcut müşterek hesaba yeni bir malik katılacağı zaman hesap kapatılarak yeni bir hesap açılır. İştirak halindeki müşterek hesaplara yeni bir kişinin katılımı ancak o hesap kapatılarak düzenlenecek yeni bir müşterek hesap sözleşmesine istinaden açılacak yeni bir hesapla mümkündür.
- Hesap sahiplerinden biri medeni haklarını kullanma ehliyetini kaybedecek olursa, hesap üzerindeki hakları kanuni temsilcisine geçer.
- Hesap sahiplerinin birinin iflası halinde hesap üzerinde bu şahsa ait tasarruf yetkisi iflas dairesine intikal eder.

- Hesap sahiplerinden birinin ölümü halinde yerine mirasçuları geçer.
- Müşterek hesap sahiplerinden biri namına gelen havale veya teslimat kendisinin yazılı talimatı olmadıkça bu gibi hesaplara alacak kaydedilmez. Müşterek hesap sahiplerinden birinin kişisel işlemleriyle ilgili masraflarda diğer hesap sahiplerinin yazılı talimatları olmadıkça bu gibi hesaplara borç kaydedilmez.